

Dækrodsplanter i Danmark

Planter til 1 kr – myte eller virkelighed?

Af Peter Beenfeldt,
ImproSeedAps

Artiklen bekræfter myten om "Planter til 1 kr" – men under de rette forudsætninger.

Små dækrodsplanter bestilles, dyrkes og plantes på ½-1 år. De lagerføres normalt ikke.

Kulturkommission 2000 var navnet på den ekspertgruppe, der blev nedsat til at arbejde med kulturteknik efter orkanen i 1999.

Kulturkommissionens første udgivelse var "Kulturmanifest 2001 – plantning". Den anbefalede skovbranchen at plante små dækrodsplanter med det formål at spare kulturomkostninger. Der nævnes en plantepriis på 1 kr og plantning til samme pris.

Man benyttede udtrykket "den ultimative besparelse" med den tilføjelse at "en række problemer skulle løses" for at de billigere kulturer kunne blive en realitet.

Denne artikel har til formål at give læseren hele forklaringen på planter til 1 kr. Samtidig vises at der ikke var så mange tekniske problemer at løse, men en del at være opmærksom på i kulturfasen.

Som skabelon for en enkel og præcis forklaring kan vi tage afsæt i *Den jyske Iværksætterlov*:

§1 Kan det lade sig gøre ?

§2 Kan det sælges ?

§3 Kan det betale sig ?

Hvis man i et givet projekt kan svare ja til disse tre spørgsmål, kan man gå igang.



Fig 1. 1-årige sitka 12-25 cm i en 90 ccm Jiffy-7. De største af de "små" planter. Planter i dette voksemedium er de hurtigste at plante. Er planterne enten større eller mindre stiger tidsforbruget. Det er realistisk at plante 2-3.000 pr dag som svenskerne kan gøre det.

§ 1: Kan planter til 1 kr lade sig gøre?

Svaret er som udgangspunkt JA. Men så er der de præmisser svaret afhænger af. Man skal være opmærksom på:

1. Kulturer af små dækrodsplanter er altid ordreproducerede. (Små dækrodsplanter definerer vi som <20cm plantehøjde eller <100 ccm potte volumen).
2. Dyrkes i 45-90 ccm vækstsubstrater.
3. Frøet skal kunne være i potten! Max frøstørrelse er 6 mm.
4. Planterne er 1-årige og 7-25 cm høje. (Alt efter art og vækst)

5. Planterne er usorterede.
6. Kunden modtager det antal planter der blev i kulturen.
7. Der leveres i dyrkningsbakkerne.
8. Beskadigede/bortkomne bakker skal planteskolen have erstattet.
9. Dyrkningsrisikoen tilhører kunden!
10. OG den vigtigste og hidtil oversete præmis i de forklaringer der er blevet givet: *frøet skal spire 100% !!!*

Uddybning af punkt 10):

Begrebet planter til 1 kr synes at have sin oprindelse i Sverige.

Udgangspunktet er, at planteskolen sår en dækrodsplante af det bedste frø og passer den professio-

nelt i store væksthuskulturer. Efter spiring og vækst sættes planterne udenfor til vækstafslutning og afhærdning. Derefter leveres de i en aftalt uge i perioden fra sommerferien til uge 41. Og de leveres så i den aftalte uge!

Det er meget vigtigt at understrege, at frø ikke kan spire 100% og slet ikke hver gang og ikke for alle arter.

Spirer fx 90% af frøene, får kunden kun 9 planter ud af 10 potter, og stykprisen stiger dermed til 1,11 kr. Ved 20% spild er plantens pris 1,25 kr osv. osv. Det er stadig billige planter, men den endelige plantepriis afhænger af spiringen af det konkrete frøparti.

Ejstrup Hede

– hvor myten om små dækrodsplanter afprøves.

Ejstrup Hede plantage blev valgt til demonstration af små dækrodsplanter. Ikke en nem lokalitet.

Der havde været stormfald i 2005 i contorta. Bagefter kom græs og hindbær. Der blev ryddet, knust og sprøjtet sommeren 2008.

I mellemtiden dyrkede vi Jiffyplanter i en 25 mm bred og 75 mm høj Jiffy-7 skovbriket med volumen 45 ccm. Vi lavede rødgran på 10-20 cm og hybridlærk på 12-25 cm. For begge arter var målet en pris på 1 kr pr. styk.

Rødgranen kunne udnyttes 88% og endte med at koste 1,14 kr. Lærkens udbytte var 75%, og den kom til at koste 1,33 kr.

Vi tog bakkerne med i skoven, plyndrede dem på stedet, og plantede med planterør ca. 300 planter i timen. De blev plantet i stribeknuste riller. Det er en forudsætning for en høj plantnings præstation og en kultur, der klarer sig gennem ukrudt og snudebiller.

Der blev plantet ca. 3 ha. Råvildtet tog ca. 900 rødgraner over vinteren. Ikke fordi de åd dem i den forstand – de blev bare rykket op og kanøflet. De 900 blev efterbedret.

Siden har vi ikke gjort noget. Stykket havde ligget brak siden stormen januar 2005, så vi undlod at sprøjte mod snudebiller.

Det hele sprang i lyng, men der står alligevel unge bevoksninger på 1-3 meters højde, og de kræver ikke mere pleje. Se billedet og døm selv.

Indhøstede erfaringer

Metoden til at lave planter til 1 kr går fint med robuste arter som gran, fyr og lærk. Med amerikanske arter som thuja og douglas er der problemer med evt. tidlig frost i efteråret eller udtørring i strenge vintre. Men man kunne jo forsøge forårsplantning....

Planternes relative tilvækst er stor. Højden kan 2-3 dobles de første to sæsoner. Iagttagelsen svarer til udenlandske observationer og til forsøgene i LUSTR Coop, Canada – en tidligere SKOVEN artikel.

Betingelserne i skovbunden skal ikke overraskende svare nogenlunde til forholdene ved en vellykket



Fig. 2. Størrelsesforholdet mellem små og store dækrodsplanter. Fra 5 cm sitka i 18 mm potter til ½ meter bøg i 50 mm potter. De lærk der blev plantet i Ejstrup svarer til plante nr 2 fra højre.



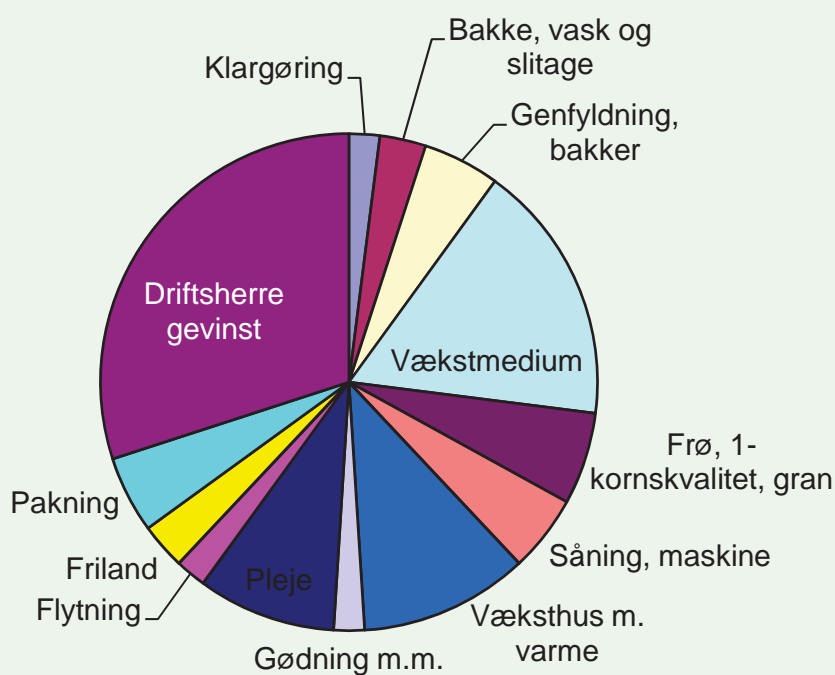
Fig. 3. Kulturarealet på Ejstrup Hede. Kulturforberedelsen bestod af let knusning, glyphosat sprøjtning, timet så græs og hindbær blev godt bekæmpet. Til sidst stribeknusing i en 30 cm bred og tilsvarende dyb rille.



Fig. 4. En ca. 15 cm høj hybridlærk lige efter plantning. Planterne sættes i jorden i fuld vækst, blot der er rimeligt med fugt i jorden.



Fig. 5. Sommeren 2013. Kulturen er invaderet af hedelyng, men det vurderes at træerne nok skal klare sig igennem. De kunne sagtens bruge noget at leve af, men det er vel ikke velset at gøde skoven ?



Fordeling af omkostninger til planteproduktion.

selvforyngelse. Bar jord, lav konkurrence i starten. Så små planter => intensiv kultur.

§ 2: Kan det sælges ?

Svaret er igen JA. I store midtjyske plantager er der ad flere omgange plantet flere hundrede tusinder af disse små billige dækrodsplanter. Men man kan kun sælge til en skov-ejer der tør!

Der har som i Ejstrup Hede været behov for at reparere nogle skader efter vildtbid mv. Men selv når det medregnes er der sparet mange penge i forhold til standardkulturen med 2/1 planter og spadeplantning.

Der skal informeres en del om de nye planter de første gange. Men de kunder der tør satse på små planter for "den ultimative besparelse" er som regel grundige og nysgerrige af natur. De tilegner sig først viden fra leverandøren og siden egne erfaringer, og der opstår et positivt samspil

mellem kunden og planteskolen hvor metoden optimeres til fælles bedste.

§ 3: Kan det betale sig ?

For hvem kunne man spørge? Skoven kan lave kulturmodeller med udgangspunkt i plantepriser på 1-1,50 kr (så er spireprocenten også med i beregningen! Plantning til 1-1,50 kr er en realistisk pris. Altså i alt mellem 2 og 3 kr.

(Men brug det rigtige optimale planterør! – Husk kulturforberedelserne! – Læs Kulturmanifestet!)

I litteraturen har ingen til dato beskæftiget sig med fragt af planterne. Eller returnering af bakkerne. Men der kan være ca. 5000 enheder på en EUR palle og 10.000 på alm. bil og trailer. Det koster selvfølgelig lidt, men det kommer ned i nærheden af 10 øre pr styk.

Konklusion

Det er realistisk at etablere gran, lærk og fyr til en samlet pris på 3 kr pr plantet træ incl. levering og mindre efterbedring af planter, hvis det viser sig nødvendigt.

Kan det betale sig for planteskolen?

Ja det kan det faktisk godt. Det faktum at man ikke har dyrkningsrisiko og ikke skal sortere og pakke planterne øger kapaciteten enormt. Og det er arbejdslønnen der koster rigtige penge i Danmark.

En dækrodsplanteskole beregner sig ofte en fast avance i procent på løndyrkede produkter. De er så mindre bekymrede over om der skal dyrkes 1-årige planter til 1 kr eller 2-årige til 2 kr osv.

Hvis en kunde ønsker sig sorterede varer er det heller ikke noget problem. Det koster bare mange penge, typisk 25-35 øre pr plante og så skal der bruges fine poser eller kasser og måske opbevaring i fryserum. Det er alt sammen noget en planteskole kan vælge at tilbyde, men det er ekstra ydelser, som kunden må betale.

Er der da slet ikke nogen, det *ikke* kan betale sig for? Plantehandlere, konsulentorganisationer m.fl. der handler planter og lever af procenter?

De vil i hvert fald få en meget lav omsætning. En af de mere bramfri har udtalt: "Billige planter er ikke noget for os – vi ønsker at sælge dyre produkter – vi lever jo af procenter." Ja hvem ønsker ikke det? Vi skal jo alle kunne leve af det vi arbejder med.

Jyder vil se det før de tror det!

Det er hensigten at fremvise Ejstrup Hede, beliggende lidt vest for Ejstrupholm, til sommer. En lille ekskursion, hvor vi også vil grave nogle rødder op, se på rodsymmetri / stammeform samt stabilitet og vækst.

Kulturkommissionen beskæftigede sig meget med pris, men ikke med kvaliteten, så det kan vi tage ved denne lejlighed. Stormfasthed og tømmerkvalitet er vel også vigtige faktorer !?!

Interesserede/nysgerrige er velkomne til at henvende sig på E-mail: benfeldt@jiffyplanter.dk

Kulturmanifest 2001 kan du hente (gratis) på www.ign.ku.dk [søg på kulturmanifest 2001]

Forfatter

Forfatter og fotograf: Peter Benfeldt. Skov- og landskabsingeniør hold '86. Har siden 1993 drevet innovativ planteskole med dækrodsplanter af typen " Jiffy".

Bestyrer fra 1.1.2014 selskabet ImproSeed ApS, der foruden salg og support af Jiffy skovsystemet i Europa driver egen planteskole med Jiffyplanter.

**Vi køber PEFC
certificeret rundtræ
til vor produktion
af spånplader.**

Yderligere oplysning
ved henvendelse
til vort skovkontor
tlf. 89 74 74 38

NOVOPAN
NOVOPAN TRÆINDUSTRI A/S

www.novopan.dk
novopan@novopan.dk
Pindstrup . 8550 Ryomgård